

Коментари и препоръки на Българската фестивална асоциация по Календара на културните събития на Столична община

(приети с решение на Управителния съвет на БФА на 12.12.2012)

Настоящите коментари и препоръки са базирани на три работни документа¹ на Столична община, предоставени на Българската фестивална асоциация (БФА) на 28.11.2012 г., както и на анализ на културните календари на Столицата през последните години.

БФА подчертава, че разработването на тези документи, както и новите процедури за кандидатстване, оценка и мониторинг на Календара са огромна стъпка в правилната посока. Столичната община отново показва, че е общината с най-развита културна политика у нас, която непрекъснато се подобрява в сътрудничество с културния сектор.

Нашите бележки и препоръки са разделени в пет части:

1. Коментари по формата и обхвата на Календара
2. Коментари по документите
3. Коментари по процедурите
4. Препоръки по критериите за оценка
5. Заключение и следващи стъпки

Коментари по формата и обхвата на Календара

- От гледна точка на организирането в момента Календарът включва три групи от събития. Първо – събития, организирани от Дирекция "Култура" (включително чествания, годишнини и т.н.). Второ – събития на районните администрации ("по апликационни форми"). Трето – събития, които се организират от независими организации с финансовата подкрепа на Столична община.
- БФА смята, че **в Културния календар трябва да останат само събитията, организирани от независими организации**, а повечето от дейностите на Дирекция "Култура" (ДК), както всички на районните администрации да бъдат разглеждани отделно – например в Приложение.
- Когато се провежда външен мониторинг и оценка на събитията в Календара, то той трябва да бъде насочен изцяло (или приоритетно) към събитията, организирани от независими организации, включително защото те са финансирани с най-големи суми. Това не означава, че останалите събития ще са изведени от системно наблюдение и оценка.
- Всичките ни бележки и препоръки по-долу засягат събитията, организирани от независими организации. Критериите за тяхната оценка не са съотносими към голяма част от дейностите на ДК и районните администрации, за които могат да се разработят критерии съобразно спецификата на тези прояви.
- **Сред събитията, организирани от независими организации в Календара трябва да бъдат отделени тези събития с изключително качество и изключителна важност за града**, които да бъдат финансирани допълнително и приоритетно, с хоризонт за устойчиво като размер финансиране от поне три следващи години.

¹ Документите са: (1) "Мисия, цели, принципи, приоритети, критерии за оценка"; (2) "Таблица за оценка на събития от Културния календар"; (3) "Формуляр за кандидатстване за включване на събитие в Календара на културните събития на СО.

- Не на последно място, трябва да се разгледа и възможността финансирането от Столична община да може да бъде ползвано и за покриване на разходите, свързани с целогодишната подготовка на фестивалите, включително разходи за наем и режийни, както и разходи за заплащане на постоянен екип. Важно е да се отбележи, че тези разходи са необходими за осигуряването на устойчивост и постоянно качество на събитията и са неотменима част от целия проект.

Препоръка: Фокусиране на Календара върху изявените и качествени събития, които са важни за града. Допълнително финансиране на най-важните от тях по предварително определени критерии (вижте по-долу). Финансиране на постоянните разходи свързани с подготовката на събитията.

Коментари по документите

Документ "Мисия, цели, принципи, приоритети, критерии за оценка":

- В документа има четири отделни набора от изисквания към събитията в Календара. На първо място това са **Целите** (8 на брой), на второ място – **Принципите** (8 на брой), на трето място – **Приоритетите** (5 на брой), на четвърто място – **Условия** (7 на брой).
- Тези четири отделни набора от изисквания **не са съгласувани** помежду си и не следват едно от друго.
- Част от изискванията са пределно общи, а част са твърде неясни (Какво означава например, че събитията трябва да *"Разширяват културната перспектива на града..."*?)
- Крайният резултат е, че **всяко събитие може да бъде оценено положително** по някой от 4-те набора от изисквания. Липсва единен набор от критерии и ясен фокус на Календара.

Документи "Формуляр за кандидатстване" и "Таблица за оценка":

- Формулярът и Таблицата за оценка **не са съгласувани** помежду си. Това означава, че попълнените формуляри няма да съдържат необходимата информация за поставянето на точна оценка на събитията според таблицата.
- Формулярът е излишно подробен и съдържа информация, която не е нужна за оценяването на събитията, а същевременно не дава възможност на кандидатите да представят по същество идеята и концепцията си. Формулярът може да даде подробна информация за статистически цели, но в този вид не е подходящ за оценяването на събитията.
- Таблицата за оценка не е съгласувана с документа **"Мисия, цели, принципи, приоритети, критерии за оценка "**. Тоест, има приоритети и условия, които са заложили, но не влизат в оценката.

Извод: В програмните документи са заложили прекалено много, разностранни и разнопорядкови приоритети и критерии, които от своя страна не са съгласувани с формуляра и таблицата за оценка. Това ще доведе до необективни преценки.

Препоръка: Изчистване на документите от излишни ремарки, извеждане на един набор от принципи и приоритети и ясното им свеждане до критерии в таблицата за оценка. Опростяване на формуляра и синхронизирането му с таблицата за оценка.

Коментари по процедурите

В момента Културния календар има програмен документ с принципи и приоритети, подробен формуляр и критерии за оценка. Това, което липсва са:

- Яснота кой и как ще оценява формулярите и ще попълва таблиците за оценка
- Подробно описание на процедурите - срокове за подаване и за разглеждане, кой и как подава, кой разглежда и одобрява, какъв е пътят, по който Календарът се движи до утвърждаването му от Общинския съвет и т.н.

Препоръка: Столична община трябва да извърви пътя докрай и да разпише ясни процедури за кандидатстване, оценка и мониторинг. Вероятно ще е необходимо привличане на външни експерти в процеса на оценяване на кандидатурите поне при първоначалното реструктуриране на Календара в духа на казаното по-горе.

Критерии за оценка

В момента критериите за оценка са описани в документа "*Таблица за оценка на събитията от Културния календар*". Предложените критерии като цяло са добри и покриват ключови теми във връзка с оценяването на събитията в Културния календар. Същевременно има няколко важни въпроса, които са изпуснати и няколко теми, които трябва да бъдат разработени по-подробно.

На първо място, в настоящата таблица изцяло **липсва критерият "артистично качество"**, който трябва да е **основен** при оценяването на събитията, които влизат в Културния календар. Представянето на препоръки не замества нуждата от разработване на този критерий.

На второ място, липсва акцент върху създаването и представянето на български културен продукт, българско културно съдържание.

На трето място, пропусната е темата за устойчивостта на събитията в Календара и най-вече за съ-финансирането, което би трябвало да осигурят.

На четвърто място, липсва акцент върху развитието на публиките и образователните програми, което е един от съществените елементи в Стратегията за развитие на културата на Столична община (проект).

На пето място, пропусната е темата за наличието или липсата на механизми за самооценка и вътрешен мониторинг, която е ключова за успеха и развитието на един фестивал.

С оглед на нуждата от добавяне на тези критерии и нуждата от доразработване на останалите ние предлагаме следните 11 критерия², разделени в четири групи:

I. Критерии свързани с артистичното и културно качество на събитието

1. Артистично качество

Този ключов критерий включва няколко компонента. Първо, уникалност на идеята: доколко фестивалът се отличава със специфична и силна концепция, която го отличава от другите фестивали в София? Второ, доколко програмата на фестивала отразява тази силна концепция: обединени ли са събитията от фестивала от една обща тема и как отделните проявите пулсират в общата програма? Трето, качество на артистите – български и международни – които са включени в програмата. Разбира се – от по-малките фестивали не може да се очакват световни звезди, но качеството е важно на всички нива.

² При разработването на критериите са ползвани текстове от Унгария, Уелс и други европейски държави.

2. Иновация и нови творби

До каква степен фестивалът развива и представя пионерска и експериментална работа в дадена артистична сфера или показва нови тенденции, феномени и стилове? До какво степен фестивала провокира развитието в тази културна сфера? Създават ли се нови културни продукти специално за фестивала и особено такива с международни партньори?

Важно е да се отбележи, че присъствието на този критерий не подценява значението на класическите жанрове, особено когато съдържанието е малко познато и рядко виждано.

3. Международно измерение

Доколко фестивалът е част от международния културен обмен? Привлича ли международни участници, включително артисти, куратори, членове на жури, преподаватели в майсторски класове, експерти за конференции и т.н.? Специален акцент върху създаването на възможности за творчески обмен и сътрудничество с международните гости по време на тяхната визита.

4. Българско културно съдържание

Стимулира ли фестивалът създаването, представянето и популяризирането на български творби и български творци?

II. Критерии свързани с общинските цели и стратегически документи

5. Връзка с кандидатурата на София за Европейска столица на културата

София все още не е обявила основната тема на кандидатурата си за Европейска столица на културата. На този етап е ясно, че финансираните събития трябва да подкрепят едно от двете направления на кандидатурата: "Европейско измерение" или "Град и граждани". Те са разписани подробно в документите на Европейската комисия.

6. Връзка със Стратегията за развитие на културата в Столична община

Финансираните събития трябва да имат отношение към стратегическите хоризонтални политики на Стратегията:

- Инфраструктура, включително човешка и информационна инфраструктура като развитие на капацитета на артистите и мениджърите и подобряване на информационните канали за култура.
- Образование и способности за активно разбиране и участие, с акцент върху образователния аспект на фестивалите;
- Иновации и отваряне, с акцент върху артистичните иновации и международния културен обмен и отваряне към света.

III. Критерии свързани с комуникацията и разширяването на публиките

7. Комуникация и маркетинг

До каква степен фестивалът се отнася сериозно към своето представяне и маркетинг? Има ли разработена комуникационна стратегия или друга система за представяне и популяризиране чрез използването на разнообразни медии, включително интернет,

социални мрежи, неформални мрежи и други. Каква част от бюджета на фестивала са отделят за промоция и реклама?

8. Обхват, достъпност, разширяване на аудиториите

Този критерий трябва да покаже каква и колко голяма е публиката на това събитие, но също така и какви усилия ще бъдат положени за привличане на нови публики, включително чрез прояви на открито или на нетрадиционни места.

Важно е да се отбележи, че в Календара имат място събития с голяма и с малка аудитория. Броят на посетителите не може да е единствен или основен критерий.

9. Образователен акцент и образователни програми

Този критерий включва две теми. Първо, доколко фестивалът спомага за професионалното развитие на артистите в София и България – например чрез предоставяне на възможности за изява, за участие в майсторски класове, уъркшопове и др. Второ, дали фестивалът включва форми, които целят обучение и възпитаване на нови публики, включително, но не само, детската и младежка аудитория.

IV. Критерии свързани с организатора на събитието/фестивала

10. Организационен капацитет и устойчивост

Какъв организационен и финансов опит има организаторът на фестивала? От кога се провежда фестивала и какво е неговото развитие? Какви изградени партньорски мрежи има в страната и чужбина, които подsigуряват неговата устойчивост? Какви са източниците му на финансиране през годините и за този фестивал и колко от тях са публични средства? Какъв е размерът на съ-финансиране, което фестивалът осигурява от други източници (извън Столична община)? И други.

11. Механизми за самооценка

Доколко фестивалът разполага със собствена система за качествен и количествен мониторинг, тоест доколко разполага с информация за своите публики като брой, пол, възраст и т.н.? Осъществява ли обратна връзка публиките и експертите? До каква степен се използва такава информация за подобряване на фестивалните дейности? Коректен ли е организаторът при изплащането на авторски права за произведенията представяни на фестивала? И други.

Важно уточнение: Всеки един от тези критерии трябва да има различна тежест при точкуването и оценяването на събитията. На първо място следва да са артистичните критерии и високото художествено качество.

Заклучение и следващи стъпки:

БФА подкрепя усилията на Столична община за по-прозрачно и ефективно инвестиране на средствата за култура и ще продължи да съдейства със своята експертиза, знанията и опита на всичките си членове. БФА е на разположение за допълване и конкретизиране на предложенията, включително за определяне на тежестта на отделните критерии, разработване на конкретни индикатори по критерии, редакция и опростяване на формуляра и други. Това трябва да стане в рамките на допълнително уговорен ангажимент със Столична община.